

A honi légvédelmi csapatok 1973. évi gyakorlatainak hadtáp tapasztalatai

Szórádi Zoltán ezredes, Rehá László alezredes

A honi légvédelmi csapatok 1973-ban is nagyjelentőségű gyakorlatokat hajtottak végre. Közülük jelentőségét és méreteit illetően legfontosabb és legnagyobb volt egy éleslövészettel egybekötött hadosztály harcászati gyakorlat. Ez nyújtotta a legtöbb jól hasznosítható tapasztalatot. Mellette igen sok hasznos útmutatást adtak az együttműködési harcászati gyakorlatok is.

1. A gyakorlatok néhány sajátossága és jellemző vonása

Valamennyi gyakorlat jellemzője volt, hogy harckészültségi ellenőrzéssel került bevezetésre.

Ezen ellenőrzések során lehetővé vált az új harckészültségi utasítás megnövelt követelményei teljesítésére történt felkészülés értékének felmérése.

A gyakorlatokat csapataink a kétéves kiképzési ciklus III. időszakának első hónapjaiban hajtották végre, az esetek többségében kedvezőtlen, bonyolult időjárási viszonyok között. Ez a kettős követelmény fokozott próbára tette és esetenként nagy erőfeszítésekre készítette mind a parancsnoki, mind a feladat végrehajtó, s nem utolsósorban a biztosító állományt. Ugyanakkor igazolta az új kiképzési rendszer életképességét, nagyobb hatékonyságát, csapataink magas fokú harci készségét.

Minden gyakorlatunk nemzetközi jelleggel bírt. Ez a jellemző vonás kifejeződött egyrészt abban, hogy honi repülőtereinken szövetségeseink csapatainak repülőgépei szálltak le, s kerültek onnan ismét harcbavetésre, másrészt abban, hogy saját csapataink több száz fős állománnyal, nagy mennyiségű rádiótechnikai eszközzel, sok gépjárművel és munkagéppel szövetséges, testvéri országok területén oldották meg feladataikat.

Gyakorlataink jellemzője volt a nagyfokú dinamizmus. Ez kifejezésre jutott nagy létszámú személyi állomány és harci technika menettel és szállítással történő átcsoportosításában, a repülőgépek maximális ha-

tótávolságra történő bevetésében, különböző volumenű erők és eszközök átalárendelésében, s az ezzel járó diszlokáció változásban.

A fentebb vázolt körülmények összességükben kedvezően hatottak. Tovább növelték a honi légvédelmi csapatok harcászati gyakorlatainak jelentőségét. Erősítették csapataink harckészültségét. Fokozták háborús feladatokra való felkészültségüket. Egyúttal befolyásolták, s bizonyos fokig sajátossá tették és végül is meghatározták a gyakorlatok hadtápbiztosításának rendjét.

2. A gyakorlatok hadtápbiztosításának néhány sajátossága, jellemző vonása

A hadtápbiztosítás megszervezése során újszerű kérdésként került megoldásra az új harckészültségi utasítás követelményeivel összhangban a hadművelési repülőterekre és tartalék állásokba megfelelő létszámú hadtápbiztosító erők, eszközök és anyagi készlet kikülönítése, hadtápbiztosítása, s a laktanyák egyes részeinek vagy teljes egészének visszahagyása.

Az ezévi gyakorlatokon fokozottan tábori viszonyok között végezték feladataikat a hadtápbiztosítási alegységek.

Jelentőségének megfelelően kiemelt szerepet kapott gyakorlatainkon a közúti biztosítás kérdése. Megvalósult az utak kizárólag előzetes igénylés és engedélyezés alapján történő igénybevétele, s az utakon a forgalomszabályozás, híradás, ellátás komplex módon való megoldása.

Előtérbe került a hadtápbiztosítási tőmegpusztító fegyverek elleni védelmének alapos megszervezése és a tőmegpusztulási gócbiztosításának gyakorlása.

Az anyagi biztosítási feladatok megoldása terén nőtt a valóságban, egyidejűleg csökkent a fiktiivén biztosított anyagi eszközök aránya a központ hadtáptól a felhasználóig valamennyi tagozatban.

A nagy távolságú csapatmozgásokkal és a harcselekmények nagy intenzitásával összefüggésben jelentősen megnőtt a ténylegesen felhasznált anyagi készletek mennyisége.

A szállításhoz komplexen felhasználásra kerültek a vasúti, a közúti és a légi szállítóeszközök. Az anyagszállítás mellett sor került a személyi állomány szállító eszközökkel való átcsoportosítására is, amit nagyrészt a seregest hadművelési hadtápbiztosító végzett.

A szakmai biztosítási feladatok megoldása alapvetően a csapatok szervezetszerű hadtápbiztosítási eszközeinek igénybevételel valósult meg. Az egyik nagyméretű gyakorlaton azonban jelentős számú korszerű hűtő, kenyérszállító gépkocsi, olajtüzelésű mozgókonyha stb. vezénylés útján, megerősítésként is alkalmazásra került. Így megnövekedett a hadtápbiztosítási eszközök technikai biztosításának szerepe és jelentősége.

Az egészségügyi biztosításban valamennyi gyakorlaton jelentős létszámú markírozott sérült került kiürítésre, s részesült első szaksegélyben, valamint életmentő esetekben első orvosi segélyben. A ténylegesen ellátott markírozott sérültek száma elérte a rádiótechnikai alegységeknél a 20, légvédelmi alegységeknél a 30, vadászrepülő egységeknél a 100, más fegy-

vernemi alegységeknél a 15—30 főt. Az imitált sérültek zöme tömegpusztító fegyverekkel mért csapást szenvedett, kombinált sérült volt. A gyakorlatok egészségügyi biztosításának sajátossága volt az ezred segélyhelyek egységben többirányú feladatra történő felkészítése és tényleges alkalmazása.

A hadtápvezetésben sajátos feladatként jelentkezett a harctevékenységek hadtápbiztosításának új biztosítási tervekhez való részletes megtervezése. További fontos feladatot képezett konkrét hadtápbintézkedések kidolgozása, lejuttatása, maradéktalan végrehajtásának helyszíni ellenőrzése, hadtáp összefoglaló jelentések kidolgozása és felterjesztése.

Újszerű és bonyolult feladatot jelentett a csapathadtáp törzsek számára a nagytávolságú manőverek közúti és vasúti biztosításának megtervezése, megszervezése és végrehajtásának irányítása.

A gyakorlatok nemzetközi jellege kapcsán előtérbe került a nagyértékű felhasználások és szolgáltatások elszámolásának többnyelvű okmányolása.

A hadtápbiztosítással szembeni követelmények az ezévi gyakorlatokon összességükben sokoldalúan megnövekedtek. A magasabb követelmények eredményes teljesítése viszont tovább növelte a honi légvédelmi csapatok hadtápszerveinek készségét háborús feladataik végrehajtására.

3. A gyakorlatok általánosítható hadtáp tapasztalatai

A) Az együttműködési-harcászati gyakorlatok néhány tapasztalata

E gyakorlatokon a hadtápbiztosítás egyik alapvető tanulmányi kérdését a más nemzetiségű szövetséges csapatok vadászrepülő gépeinek a honi repülőterein történő ellátása, ismételt alkalmazására való előkészítése képezte.

Azt tapasztaltuk, hogy ezt a feladatot egyre gördülékenyebben képesek megoldani honi vadászrepülő csapataink hadtápszervei.

Az élettanilag azonos értékű hajózó élelmezési normából a más nemzetiségű repülőgépvezetők élelemellátása közmegelegedést kiváltó, jó színvonalon valósult meg. A start előtti étkeztetésnek a saját vadászrepülő csapatainknál kialakított rendszere, bő választéka, kiszolgálásának kulturáltsága pedig valamennyi nemzetnél elismerést váltott ki.

A hajózó állomány startorvosi vizsgálatának a nyelvi nehézségen túl egyéb akadálya nem mutatkozott, s megítélésünk szerint háborúban sem mutatkozna.

A magyar és a más nemzetiségű repülőgépek típus és üzem azonosága nagy előnyt jelentett a gépek üzemanyagokkal való feltöltésében.

Kulturáltan képesek megoldani saját csapataink a hajózó állomány elhelyezését, pihentetését és biztosítani a repülésre való elméleti, s módszertani felkészítés tárgyi feltételeit.

A nyelvi nehézségek egyelőre szükségessé teszik tolmácsok — orosz

nyelven beszélő tisztek — igénybevételét a hadtápbiztosításban. Célszerűnek látszik vadászrepülő csapatainknál a hadtápfőnöki beosztásokat az orosz katonai nyelvet legalább középfokon értő és beszélő tisztekkel feltölteni, illetve az ilyen alakulatoknál szolgálatot teljesítő hadtápfőnököket és üzemanyag-szolgálat főnököket az orosz nyelv tanulására ösztönözni.

Az együttműködési-harcászati gyakorlatok egy másik fontos tanulmányi kérdését képezte a teljes állománnyal átcsoportosításra kerülő rádiótechnikai, továbbá légvédelmi tüzer alegység menete, valamint az új állásokból történő tevékenysége hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása.

Tapasztalataink alapján megállapítható, hogy e manőverekhez az érintett csapatok részére az egyéb forgalom alól felszabadított utakat kell biztosítani. Ezen utakat az MN Közlekedési Központtól kell igényelni. A menet alatt a forgalomszabályozást a csapatok saját erőivel, a közlekedési csomópontoknál az előljáró tagozatok erőivel és eszközeivel célszerű megoldani.

A menet alatti ellátáshoz a manővert végrehajtó csapatokat az előljáró tagozatokból elsősorban üzemanyagszállító eszközökkel meg kell erősíteni.

A hosszú pihenő helyét célszerű katonai laktanyák közelében kiválasztani, s onnan történő vételezéssel az elfogyasztott üzemanyag készleteket, ivóvizet pótolni, az állományt meleg étkezéssel ellátni.

Az új állások területén az ellátást a helyi lehetőségek figyelembevételével újjá kell szervezni. Ezen belül megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az ellátási-utaltság módosítására, a harckészültségi utasításban elrendelt anyagi készletek mindenkori meglétének biztosítására, s megfelelő fogyókészletek készzésére.

Sok hasznos tapasztalatot hozott a többi tanulmányi kérdés megoldása is. Egyik fontos tapasztalatunk, hogy hadműveleti repülőtereinken a terepviszonyok szükségessé teszik korszerű terepjáró üzemanyagtöltő és anyagszállító gépkocsik alkalmazását a harci gépek és a széttagoltan elhelyezett állomány ellátásához, a kirakó állomásokról és ellátó bázisokról történő vételezéshez. Közúti járművekkel e feladatok biztonságosan és felelősséggel egyes évszakokban nem oldhatók meg.

Továbbra sem megoldott a repülő hajtóanyagfeltöltés az alap-repülőteri széttelepítési körletekben. Ezen problémánkat csak a fejlesztés következtében megépülő csővezetékekkel összekötött kihelyezett raktárak telepítése fogja megoldani.

Megállapítható továbbá az is, hogy a laktanya elhelyezési szolgálókat alaposabban kell felkészíteni a komplett csapatok, illetve egyes alegységek által visszahagyott körletek, laktanyarészek átvételének megoldására. Konkrétan elő kell készíteni a hadtápvezetésnek a hadtápvezetési pontokról a tartalék hadtáp vezetési pontokra történő átadása rendjét.

A jövőben együttműködési-harcászati gyakorlatokon az utóbbi tanulmányi kérdések gyakorlását ismételten napirendre kell tűzni.

B) Egy éleslövészettel egybekötött harcászati gyakorlat hadtápbiztosításának főbb tapasztalatai

A gyakorlat két ütemben került végrehajtásra.

Az első ütemben egy honi légvédelmi magasabbegység teljes állománya honi területen kijelölt oltalmazási körzetben oldotta meg az ellenség első légi támadó hadművelete tömeges légi csapásainak elhárítását.

A második ütemben nagy távolságra történt átcsoportosítás után új oltalmazási körzetben, szövetséges testvéri állam területén hártotta el az ellenség második légi támadó hadműveletének első tömeges légi csapását.

E feladat végrehajtása keretében került sor a csapatok éleslövészétére.

A hadtápbiztosítást a fenti körülmények figyelembevételével kellett előkészíteni, megszervezni és végrehajtani. Tervező-szervező, irányító és ellenőrző munkánkban érvényre juttattuk az előző év hasonló gyakorlaton szerzett tapasztalatainkat is.

a) A gyakorlat hadtápbiztosításának előkészítése

A gyakorlat hadtápbiztosításának alapos előkészítése érdekében az alábbi főfeladatokat végeztük el:

- kidolgoztuk a gyakorlat hadtápbiztosításának elgondolását;
- előzetes hadtápbiztosítást adtunk ki;
- végrehajtottuk az új oltalmazási körzet szemrevételezését;
- módszertani bemutató foglalkozást vezettünk le a vasúti szállítás megszervezése és végrehajtása tárgyköréből;
- lehetőséget nyújtottunk arra, hogy — több mint egy hónapon keresztül — az új oltalmazási körzetbe átcsoportosításra tervezett állomány a valóságos helyzetet megközelítő feltételek mellett végezze a hadtápbiztosítás feladatait;

— a gyakorlat kezdete előtt 8—10 nappal végleges hadtápbiztosítást adtunk ki, s biztosítottuk a csapatok számára azokat az anyagokat és hadtáptechnikai eszközöket, amelyek a béke ellátás rendszerében a honi légvédelmi csapatoknál nem, vagy csak csökkentett mértékben találhatóak meg. Ide sorolandók mindenek előtt az olajtüzelésű mozgókonyhák, a hűtő és kenyérszállító gépkocsik, védő kesztyűk, porvédő szemüvegek, különféle gyógyszerek, vasúti ékelő, kötöző anyagok, vasúti kocsik kiegészítő felszerelése stb.

A gyakorlat résztvevői a hadtápbiztosítás előkészítésének főfeladatait alapvetően eredményesen oldották meg. Az előkészítő munkák elvégzése a későbbi teendők zavartalan végrehajtását alapozta meg.

A gyakorlat hazai szakasza hadtápbiztosítási feladatainak végrehajtása során két alapvető kérdés megoldására vonatkozóan szereztünk tanulmányos tapasztalatokat.

A tapasztalatok egy része a honi légvédelmi csapatok harctevékenysége, másik része a nagy távolságra történő átcsoportosítása hadtápbiztosításának megszervezésével és végrehajtásával kapcsolatos.

b) A honi területen vívott harctevékenység hadtáp biztosítása

A harctevékenység hadtápbiztosítását illetően megerősíthetjük, hogy annak alapját csakis a harcészültség és mozgósítás, valamint a harctevékenység hadtápbiztosítási terveiben foglaltak képezhetik.

Igen fontos azokat a magasabb harcészültségi folyamatok bevezetése, a mozgósítás és a harctevékenység időszaka alatt folyamatosan pontosítani, s a szükséges mérvben módosítani, illetve továbbfejleszteni.

A tervek szerinti hadtáp személyi állomány, anyagi készletek, szállító kapacitás, hadtáptechnikai eszközök elegendők a hadtápbiztosítási feladatok eredményes megoldásához.

Az ellátás területi ellátó rendszerben történt. Ez alkalmas a csapatok folyamatos ellátásához. Hatékonyságát, megbízhatóságát azonban döntő mértékben befolyásolja az oltalmazási körzet katona-földrajzi helyzete, ezen belül is kiterjedése, vízrajza, domborzati viszonyai, közlekedési hálózata, gazdasági és katona-gazdasági helyzete.

Optimálisnak tekinthetjük, ha 20—25 ezer km² területenként a honi légvédelmi csapatok rendelkezésére áll szakáganként 1—1 területi raktár, 10—15 katonai és polgári egészségügyi intézmény, a technikai eszközök profiljának megfelelően differenciált 5—6 javító bázis, 2—3 fővasútvonal, 1—2 főútvonal.

Elképzelhető, hogy egy honi légvédelmi hadosztály oltalmazási körzetében az ellátás alapját 2—3 önálló ellátó körzet adja.

A gyakorlat levezetése során megkülönböztetett figyelmet fordítottunk arra, hogy a rádiótechnikai századok, légvédelmi rakétaosztályok, a fegyvernemi ezredek és a szakcsapatok hadtáp alegységei a hadtápbiztosítás gyakorlati feladatainak minél szélesebb skáláját valósítsák meg.

Ennek jegyében kirakó állomást működtettünk egy hadműveleti repülőtér közelében, s egy olyan körzetben, ahol a honi légvédelmi csapatok száma 8—10 volt. Végrehajtottuk több alegység széttelepítését tartalék állásokba, aminek következtében a hadtáp szervezetek megosztásra, az anyagi készletek széttelepítésre, a laktanyák elhagyásra kerültek. Imitáltattuk a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások hadtáp következményeit, miáltal a hadtáp törzseket és alegységeket, elsősorban a segélyhelyeket konkrét cselekvésre készítettük.

A kirakó állomások működtetéséből levont legfontosabb tapasztalattunk: a honi légvédelmi csapatok számára létrehozott kirakó állomások általában egyprofilúak, s rendszerint vagy üzemanyagot, vagy légvédelmi rakétát fogadnak, illetve adnak át a csapatoknak. Komplex szállítmányok ily módon való közelítése a csapatokhoz egyedi eset lehet, de előfordulhat. A több csapat részére beérkező szállítmányok elosztására olyan szerv képviselőjét célszerű kijelölni, aki valamennyi érintett alakulat valamely területének szakmai előjárója.

Az anyagi eszközök és hadtápalegységek széttelepítésénél nagy gondot kell fordítani a laktanyák rendben történő visszahagyására. A laktanyák visszaradó parancsnokának és a laktanya elhelyezési szolgálatvezetőjének teljes tájékozottsággal kell rendelkeznie a laktanyában visszamaradt állomány harcértékéről, az anyagi készletekről, a hadtáp és egyéb technikai eszközökről. A gyakorlat végrehajtása során e feladatok

még nem eléggé begyakorlottan, kevésbé gördülékenyen kerültek végrehajtásra.

A tömegpusztító fegyverekkel mért csapások gócaiban beállt következmények felszámolását a kijelölt mentőosztagok eredményesen hajtották végre. Az egyik mentő osztagba kikülönített hadtáp erők és eszközök az alábbiak voltak: felcser tiszt, egészségügyi tiszthelyettes, sebesült szállító gépkocsi, 2 db 0,5 tonnás tj. tkg. szükség fektető eszközökkel felszerelve, 1 db autóbusz, 2 db tj. tkg. hordágy függesztő berendezéssel felszerelve. Ezen erők és eszközök az I. és II. kiképzési időszakban az elsősegély, az első szaksegély és a kiürítés feladatait úgy sajátították el, hogy a gyakorlaton a „Kiképzési normák”-ban előírt „jó” követelményeket ki-elégítették.

A hadtáp szakharcászati komplex foglalkozás hiányosságai tükröződtek azonban a következmények felszámolására kikülönített ezred segélyhely hiányos telepítésében és a funkcionális kötelmek elégtelen teljesítésében. Ismételen beigazolódtott, hogy az ezred hadtáp szakharcászati komplex foglalkozásokat csak az alárendelt harcászati gyakorlataira ráépítve lehet eredményesen levezetni, a foglalkozás célkitűzéseit teljesíteni.

c) Az átcsoportosítás hadtápbiztosítása

A nagy távolságra történő átcsoportosítás hadtápbiztosítása tapasztalatainak számbavétele előtt *előljáróban* az alábbiakat kívánjuk hangsúlyozni:

— az átcsoportosítást kombináltan — menettel, légi és vasúti szállítással — kellett megoldani;

— az erőket és eszközöket több helyőrségből kellett nagy távolságra átcsoportosítani;

— az átcsoportosítás időszükséglete 8 nap volt;

— az új oltalmazási körzetben 10 napos tevékenységgel kellett számolni;

— a harc feladat megoldása és az éleslövészet végrehajtása után az eredeti helyzet visszaállítása érdekében ellenkező irányba ismét 7—8 napos átcsoportosítást kellett végrehajtani;

A menet és a vasútiállítás *hadtápbiztosítását* a kialakult hadműveleti-harcászati helyzet figyelembevételével szerveztük meg és hajtottuk végre.

A kéreken történő 150—300 km-es menethez 3 utat biztosítottunk az állandó diszlokációtól a kijelölt berakó körzetig. A forgalom szabályozást a közutakon a csapatok átcsoportosítására nem került erői és eszközei, a lakott területeken a belügyminisztérium közlekedésrendészeti szervei biztosították.

A berakó körzeten belül kijelölt várakozási körletből a vasúti berakó állomásra történő előrevonás közúti biztosítását gépkocsi szállító alegység állományából kiképzett 20 fős közúti forgalom szabályzó és komendáns szakasz oldotta meg. A forgalom szabályozás fenti módja az erők és esz-

közök heterogén összetétele mellett is jól bevált, s jövőben is alkalmazható.

A katonavonatokban a vasúti kocsik száma nem haladta meg az 50-et. Így a vonatok összetétele optimális volt. Valamennyi vonat személykocsiból, konyhakocsiból, élelem és egyéb fogyóanyag szállító kocsiból, hűtőkocsiból és oldalfal nélküli — úgynevezett póre — kocsiból állt. A vonatösszetételre vonatkoztatva megállapítható, hogy egy-egy katonavonat a honi légvédelmi csapatok átcsoportosítása esetén jellemzően a fenti kocsi-féleségekből biztosítandó.

Levonható továbbá az a következtetés is, hogy ha a vasúti szállítás széles nyomtávú vasúti kocsikon kerül végrehajtásra, célszerű a legközelebbi széles nyomtávú sínpárral rendelkező berakó állomásig a csapatokat keréken történő menetel manővereztetni, s a vasúti kocsikról vasúti kocsikra való átrakást mellőzni.

Az átcsoportosítást megelőzően végrehajtottuk a teljes személyi állomány szűrését, védőoltását, a továbbiakban pedig profilaktikus gyógyszerelését. Intézkedéseink eredményességét lemérhetjük azon, hogy a 30 napot meghaladó gyakorlat időszakában 2 főt kivéve ellátást nem vettünk igénybe.

A menet kezdete előtt a csapatokat pihentettük, indulás előtt nagy tápértékű meleg étellemmel étkeztettük meg. A menet oszlopokban, a gépjárművek tankjaiban feltöltött üzemanyag készleteken felül, mintegy 0,4 ja. kiegészítő készletet szállítottunk, elsősegély és első szaksegély felteleteit biztosítottuk, technikai záró részlegeket működtettünk.

A menettávolság nagyobbik felének teljesítése után került sor az oszlopok külső erőkkal történő ellátására. Egy — a fő menetvonal közelében diszlokált — honi légvédelmi alakulat laktanyájában ellátó állomást működtettük alapvetően a laktanyában elhelyezett alakulat hadtáp erőből, eszközből, anyagi készleteiből.

Az ellátó állomás elvégezte a beérkezett menetoszlopok gépjárműveinek üzemanyaggal való feltöltését. Ellátta a személyi állományt jó minőségű étkezésekkel, ivóvízzel, fogadta a sérülteket és betegeket. Fektetési, tisztálkodási lehetőségeket nyújtott. Elvégezte a meghibásodott gépjárművek kijavítását. Tekintettel a laktanya létesítményeinek szűk kapacitására, az ellátó állomás e szolgáltatásokat alapvetően tábori viszonyok között végezte.

A menet második felének teljesítése után berakó körzetben került sor a csapatok berakás előtti feltöltésére, ellátására. E feladatot teljes mértékben tábori viszonyok között a honi területen maradó csapatok állományából létrehozott ellátó-kiszolgáló csoport oldotta meg. Biztosította az üzemanyag utánpótlást, a meleg étkezéssel, melegítő itallal, kávéval való ellátást, a szennyezettséggel járó rakodási munkát végzők fürdetését, a technikai meghibásodások elhárítását, a betegek és sérültek ellátását, a víz és jég ellátást. A berakó állomáson ellátta a berakás tűz-, munka- és balesetvédelmét. Az ellátó-kiszolgáló csoportban megalakított készleteken és lehetőségeken felül biztosítottunk a berakó körzetben belül kirakó állomáson, vasúti tartálykocsiban megfelelő üzemanyag tartalék-készletet, ivóvíz vételező helyet, polgári kórházi férőhelyet.

Minden vasúti szerelvényt elláttunk az élelmiszerek kiszállításához szükséges — nemzetközi érvényű — hatósági bizonyítványokkal.

Az ellátás eme feltételeinek megléte mellett a csapatok menetének és berakásának hadtápbiztosítása biztonságos, zavartalan és eredményes volt.

A berakást egy homlok és egy oldalfal rakodón, valamint egy berakó helyen egyidejűleg hajtottuk végre. A homlok rakodón az önjáró és vontatott harci és egyéb technikai eszközök, az oldalrakodón az anyagi készletek, a berakó helyen a személyek kerültek berakásra. A rakodás ezen feltételeit optimálisnak tekinthetjük.

A vasúti szállítás előkészítését, végrehajtását és mindenoldalú biztosítását a Vasúti Katonai Szállítási Utasítás követelményeinek szigorú betartása mellett hajtottuk végre. Az utasítás követése nagymértékben elősegítette a rakodási, szállítási vonatképzési és szállítási feladatok biztonságos, esemény-, rendkívüliesemény-mentes és gördülékeny végrehajtását.

A vasúti szállítás alatt a hadtápbiztosítás alapvető kérdését képezte a személyi állomány élelemellátása, kereskedelmi cikkekkel való kiszolgálása.

Az 5—6 napos vasúti szállítás alatt a személyi állomány igénybevétele minimális volt. Az étlapban ennek megfelelően viszonylag alacsonyabb kalóriaértékű, könnyen elkészíthető és jó közérzetet biztosító étkezések kerültek beállításra. Az ételeket vonatontként egy anyagszállító vasúti kocsiban berendezett konyhán készítettük, melyben biztosítva voltak a szakácsok munkavégzésének és pihentetésének, a mozgókonyha üzemeltetésének, élelmiszerek feldolgozásának, az ételszállító edények tárolásának, az edények mosogatásának feltételei.

Az egyes étkezések időszakában a vonatok rövid időre megálltak, az elkészített ételeket éthordókban a konyhakocsikból a személyszállító kocsikba átrakták, illetve azokból az üres éthordókat visszarakták. A sorállomány az étkezést evőcsészéből, a hivatásos állomány egy „termes kocsiban” kialakított étteremben tiszti étkezdei felszerelésből fogyasztotta el.

Vonatonként 1—1 tiszthelyettes kantint vezetett, melynek árukészlete fejenként és naponta átlagosan 10—12 Ft erejű vásárlást tett lehetővé.

A vízszállító gépkocsik utántöltését 1—2 naponként a kijelölt vasútállomásokon a vasúti szervek hajtották végre. Nagy gonddal és következetességgel végeztettük el a vízszállító gépkocsikba utántöltött víz szükséges mérvű klórozását.

Az élelemellátásnak ez a módja jól bevált, a jövőben is alkalmazható és való hadműveleti viszonyok között is realizálható lenne.

A gyakorlatnak ebben az időszakában azonban azt is tapasztaltuk, hogy gépkocsivezetőink többsége még gyenge felkészültséget mutatott a vasúti kocsikra való fel- és lehajtásban, a rögzítések előírászerű végrehajtásában. A gépkocsivezetői kiképzésben erre nagyobb gondot kell fordítani a jövőben.

Igen fontos figyelembe venni továbbá, hogy többszöri berakás esetén a rögzítő ékek olyan mennyiségére van szükség, amelyet a tüzelőanyag-norma terhére beszerezni már nem lehet. Ilyen esetekben célszerűbb az ék-anyag központi beszerzése, legyártása, szabvány furatokkal való ellátása a szállítási költségkeret terhére.

d) *Hadtápbiztosítás az új oltalmazási körzetben*

Az új oltalmazási körzetben a csapatok 10—12 napon át tevékenykedtek.

Nagyon fontos tapasztalatunk, hogy az új oltalmazási körzetbe érkező csapatok fogadására jól tájékozott, intézkedőképes vezetők közül álló előkészítő-fogadó csoportot kell kijelölni és alkalmazni. E csoportban alapvető szerepet tölt be a hadtáptiszt, aki a csapatok érkezése előtt kötelező szemrevételezést, pontosítást végrehajtani, s a jövőhagyott elgondolás szerint a csapatok hadtápbiztosítását beindítani.

Ezen a gyakorlaton információ késés kapcsán az előkészítő fogadó csoport a feladatát hiányosan tudta teljesíteni. A korábban érkező csapatok zöme irányítás nélkül foglalta el új állásait és pontosítást igényelt az a mód, ahogyan a hadtápbiztosítást az első napokban megvalósították.

Az új oltalmazási körzetben a csapatok ellátása az „önellátás” elve alapján valósult meg.

A leghasznosabb tapasztalatokat az alábbiak szerint összegezhetjük:

— a szállítási feladatok jelentős részét talaj úton és keréknyomsvonként 40 cm szélességben szilárd burkolatú hadi utakon kellett megoldani. Célszerű szállító aleggységeinknél a hadtáp szakharcászati komplex foglalkozásokat a jövőben olyan terepen lefolytatni, ahol a közlekedési feltételek ezzel azonosak, illetve ennél nehezebbek. Csak így tudjuk szállító katonáinkat a fenti követelmények közötti feladat megoldására felkészíteni;

— a kisalegységek üzemanyag ellátásának jól bevált — s mondhatni — alapvető eszköze az 1,25 m³-es üzemanyag utánfutó. Célszerű ennek kezelésére valamennyi gépkocsivezetőt kiképezni, s a tábori viszonyok közötti feltöltést ezzel minél több alkalommal gyakoroltatni;

— a honi légvédelmi csapatoknál az élelem ellátást jellemzően állandó jellegű konyha-étterem blokkok igénybevitelével lehet és kell megoldani. Fel kell azonban készülni ezek romboltságára vagy zsúfoltságára. Ilyen esetekben szükségessé válhat a tábori eszközök tartós használata. Így volt ez ezen a gyakorlaton is. Két helyen állandó jellegű konyhán készültek az ételek, egy helyen az állandó konyha mellett szükségessé vált bukóüstök és olajtüzelésű kályhák alkalmazása is, egy helyen pedig csak tábori viszonyok között volt lehetséges az ételkészítés. Mindez azt követeli, hogy az élelem ellátó rajokat valamennyi kiképzési időszakban, jelentős óraszámban gyakoroltatni kell a tábori ételkészítésben, s megfogalmazható az az igény is, hogy a honi légvédelmi csapatok hadtáp kiképző bázis alakulatait sürgősen el kell látni korszerű olajtüzelésű konyhakkal.

A gyakorlatnak ebben az időszakában arról győződünk meg, hogy még nagyobb körültekintéssel kell megszervezni a kantinok munkáját. E feladattal teljesen függetlenített tiszthelyettes célszerű csak megbízni. Anyagainak tárolására megbízhatóan zárható külön raktárt kell biztosítani, s tevékenységét az érintett alakulat parancsnokának napi gyakorisággal kell ellenőrizni;

— a vasúti kocsikra ráállt gépkocsik és vontatmányok rögzítése igen nehéz testi munka, a rögzítő drótok feszítése, csavarása pedig balesetve-

szélyes, gyakran kézsérülést okozhat. Ezért nagyon fontos a vasúti szállítással átcsoportosításra kerülő csapatok állománya egy részének megfelelő védő kesztyűkkel való ellátása;

— az időjárás károsító tényezői közül a por is károsan befolyásolhatja a forgalomszabályozási, berakási, őrzési, s egyes földrajzi területeken a harctevékenység feladatok eredményes végrehajtását. Célzerű ezért ellátni a csapatokat porvédő szemüveggel is;

— az alapvetően tábori viszonyok között feladatot megoldó csapatoknál fontos közegészségügyi kérdés a közhasználatú latrinák létesítése. A viszonylag kislétszámú csapatok esetében ezt szétszedhető — hordozható latrinából — lehet a legegyszerűbben megoldani, mely eszközöket csapaterővel lehet és kell elkészíttetni;

— tábori viszonyok között fokozott figyelmet kell fordítani az élősködők — kullancsok, atkák stb. — kigyók, a szúnyogok és egyéb, az ember számára veszélyes vagy kellemetlen állatok károsító hatása elleni védelemre. A legfontosabb a megelőző munka és a védekezés, de fel kell készülni a káros következmények felszámolására is. Ennek megfelelően folyamatos felvilágosító munkát kell végezni, s gondoskodni kell megfelelő riasztó-, illetve gyógyszerekről. Ezen a gyakorlaton 10 nap alatt az állomány, mintegy 100 doboz Chemotox-ot, 6 liter szúnyogriasztó folyadékot használt fel. Kígyómarás nem következett be, azonban három mérges kígyót a kellő oktatást nyert katonák ártalmatlanná tettek. E példák meggyőzően bizonyítják a fentebb vázolt kérdés realitását és fontosságát.

Az önellátás elvének követése mellett elkerülhetetlen és egyben célszerű volt az a gyakorlat, miszerint friss, romlandó élelmiszereket — húst, kenyeret, káposztát, tejterméket stb. — az oltalmazási körzetben állandó jelleggel állomásozó más nemzetiségű csapatoktól vételeztek saját csapataink.

A testvéri szocialista országtól átvett anyagok és igénybevett szolgáltatások elszámolása az érvényben levő utasítások alapján az eredeti helyzet visszaállításának megkezdése előtt megtörtént. Az ilyen esetekre kiadott érvényben levő utasítás követelményei jók.

e) *Az eredeti helyzet visszaállításának hadtáp tapasztalatai*

A visszafelé történő berakás és szállítás alapvetően a kiszállítással azonos tapasztalatokat hozott.

A kirakó körzetbe beért csapatokat jól felkészített ellátó-kiszolgáló csoport fogadta. Biztosította a kirakást, a személyi állományt ellátta meleg étkezéssel, kántináruval, a gépjárművekből elfogyott nem jelentős készleteket pótolta, s biztosította a csapatok számára a béke helyőrségeikbe történő menet azon feltételeit, amelyek a vasúti szállítás alatt nem voltak megteremthetők.

4. *Néhány fontos következtetés*

A jövőben lefolytatásra kerülő együttműködési-harcászati, valamint éleslövészettel egybekötött harcászati gyakorlatokon a honi légvédelmi

csapatok hadtápszerveinek egyre növekvő követelmények szerint kell megoldani feladataikat. Az erre történő felkészítés érdekében:

a) Az újoncállomány alapoó kiképzésében, a hadtáp tiszthelyettesek és tisztek szakmai továbbképzésében nagyobb figyelmet kell fordítani a korszerű hadtáptechnikai eszközök harcászati-technikai és szakmai mutatóinak oktatására, használatuk alapvető rendszabályainak megismertetésére.

b) Az ezred hadtáptörzseket fokozott mértékben gyakoroltatni kell a hadtáp szakharcászati komplex foglalkozások megszervezésében, levezetésében, az alárendelt csapatok hadtápszerveinek a foglalkozásokra történő bevonásában és az ezred szintű hadtápbiztosítás végrehajtásának vezetésében.

c) Tovább kell vizsgálni a honi légvédelmi csapatok csapatmozgásai és szállítási feladatai végrehajtásának közötti biztosítása rendjét, különös figyelmet fordítva a járat útvonalak kijelölésére, s az átkelő helyek romboltsága esetére az IÁK-okkal való együttműködés rendjére.

d) Nagyobb figyelmet kell fordítani a Katonai Vasúti Szállítási Utasítás követelményeinek oktatására, elsősorban a gépjárművezetői és a harci technikát kezelő állomány körében.

e) Biztosítani kell a hadműveleti repülőtereken és tartalék állásokban harcfeladatot megoldó állomány hadtápbiztosítása komplex módon való gyakoroltatását alapvetően a tábori viszonyoknak megfelelően.

f) A honi légvédelmi csapatokat el kell látni azokkal az anyagi és hadtáptechnikai eszközökkel, amelyek hiánya a feladatok eredményes végrehajtását nehezíti. Ezek közül is legfontosabbak a hűtő- és kenyér-szállító gépkocsik, 69. M. mozgókonyhák, vízszállító-hűtő kocsik, porvédő szemüvegek, védőkesztyűk, mini konténerek.

Az 1973. évi gyakorlatok hadtáp tapasztalatai összességükben pozitív jellegűek. Jelzik számunkra, hogy az alapvető kérdések megoldására csapataink hadtápszervei felkészültek, illetve folyamatos felkészítésük eredményes. Ezen tapasztalatok alapján folytatjuk tovább a hadtáptörzsek és alegységek még hatékonyabb felkészítését háborús feladataik végrehajtására.